

OHJE VILJELIJÖILLE: Viljakasvien siementen idätysohje

Idätyskoe

Viljanäyte voidaan kotiooloissakin idättää imupaperikäärössä, eikä siihen tarvita kalliita erikoispapereita. Idätysalustaksi sopivat esimerkiksi konehallien käsipyyhepaperi tai saumoistaan avatut kahvinsuodatinpussit. Tavallinen talouspaperi ei sovi, koska juuret kasvavat siitä läpi.

Näyte

Otetaan eri puolilta kylvöön aiottua siemenereää kourallinen jyviä niin, että näyte vastaa koko erän laatua. Sekoitetaan huolellisesti ja otetaan pari kourallista paperipussiin, johon merkitään laji, lajike sekä mistä näyte on peräisin. Erityisesti syyspuolella näytettä kannattaa itämislevon murtamiseksi säilyttää huoneenlämmössä pari, kolme viikkoa ennen idätyskokeen aloittamista.

Itämäänlaitto

Kastellaan 3 päällekkäin asetettua paperia (koko esim. 20 cm x 40 cm) ja levitetään 100 näytteestä valikoimatta otettua jyvää tasaisesti paperille, vain alareunaan jätetään 4 cm tyhjää. Peitetään esim. voipaperilla (koko 17 cm x 40 cm), taitetaan alareunaan 3 cm:n taite ja kääritään rullalle. Mikäli käytetään pienempää paperia tai suodatinpusseja, on jyviä vastaavasti laitettava 50 tai 25 kääriä kohti. Kääröjä tehdään niin monta, että saadaan vähintään kaksi 100:n siemenen tulosta. Kääröt asetetaan muovipussiin taitettu reuna alaspäin pystyasentoon sopivaan purkkiin. Muovipussi jää hupuksi tasaamaan kosteutta. Kulmaan leikataan pieni tuuletusreikä.

Olosuhteet

Idätyskoe on pidettävä aluksi viileässä (suositus + 10°C) viikon ajan ja sen jälkeen 3-4 päivää huoneen lämmössä. Viileä jakso on erityisen tarpeellinen syyspuolen idätyksissä, koska lämpötilavaihtelu murtaa itämislepoa. Koe on valmis, kun idut ovat 6 - 8 cm:n pituisia. Mikäli kääröt alkavat kokeen loppupuolella vaikuttaa kuivilta, voi niitä kostuttaa imeyttämällä niihin vettä astiasta (ylimääräinen vesi kaadettava pois). Jos kääröt kuivuvat, kannattaa seuraavalla kerralla lisätä imupaperien määrää. Yleensä kastelua ei tarvita.

Arvostelu

Täysin terveiden normaalisti kehittyneiden itujen lisäksi itävyysprosenttiin lasketaan mukaan sellaiset lievästi vioittuneet idut, joissa kuitenkin:

- on vähintään yksi pitkä terve juuri
- lehti itutupen sisällä ulottuu vähintään itutupen puoliväliin
- itutuppi saa olla kärjestään revennyt enintään $\frac{1}{3}$ pituudestaan
- idussa ja juurissa saa olla hieman pinnallista tummumista tai pilkkuja
- itutuppi saa olla lievästi kierteinen

Edellä kuvattua pahemmin vioittuneita, joilla ei myöskään pellolla ole orastumismahdollisuuksia, ei oteta mukaan itäneiksi. Jos imupaperille jää runsaasti terveennäköisiä melko kovia täysin itämättömiä jyviä, on kysymyksessä itämislepo. Idätystä voi kokeilla muutaman viikon kuluttua uudelleen tai lähettää näytteen Eviran siemenlaboratorioon Loimaalle, missä itämislepo osataan murtaa ja erälle saadaan sen todellista itämiskapasiteettia vastaava tulos. Kuolleet itämättömät jyvät ovat yleensä pehmenneitä ja alkiot ovat tummuneet tai kokonaan pilaantuneet.

Tuloksen laskeminen

Itävyysprosentti saadaan laskemalla 100 jyvän tulosten keskiarvo. Mikäli 100:n siemenen tulosten ero on yli 10, kannattaa samasta erästä tehdä lisää idätyskokeita ja varmistaa myös, tuliko näyte otetuksi erästä tasaisesti ja sekoitetuksi hyvin.

Esimerkki 1: Kaksi 100:n jyvän kääroä, joiden itäneiden määrät ovat 88 ja 92. Keskiarvo= $(88 + 92) / 2 = 90$. Itävyys 90 %.

Esimerkki 1: Neljä 50:n jyvän kääroä, joiden itäneiden määrät ovat 46, 43, 40 ja 45. Keskiarvo= $(46+43+40+45) / 4 = 87$. Itävyys 87 %.